

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií



Bakalářská práce

ČR a Čína – zahraničně-obchodní vztahy

Daria Gubanova

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Daria Gubanova

Ekonomika a management

Název práce

ČR a Čína – zahraničně-obchodní vztahy

Název anglicky

Czech Republic and China – foreign trade relations

Cíle práce

Hlavním cílem práce je na základě analýzy současných zahraničně-obchodních vztahů mezi Českou republikou a Čínou určit budoucí směr vývoje těchto vztahů.

Prvním dílčím cílem práce bude zhodnocení celkového vývoje obchodní bilance za posledních pět let.

Druhým dílčím cílem bude vymezení hlavních položek bilance a analýza jejich vývoje. Třetím dílčím cílem

bude analýza klíčových faktorů ovlivňujících současné zahraničně-obchodní vztahy. Čtvrtým dílčím cílem

bude evaluace čínských zón volného obchodu pro vzájemné obchodní vztahy. Posledním dílčím cílem

bude určení budoucího stavu zahraničně-obchodních vztahů.

Metodika

Nejdříve je provedena analýza celkového vývoje obchodní bilance mezi oběma zeměmi za posledních pět let. Jedná se o analýzu exportu, importu a celkové obchodní bilance na základě dat Českého statistického úřadu. Dále je provedeno vymezení hlavních položek ve vzájemné bilanci včetně analýzy regionální struktury daných položek. Následně je provedena identifikace a analýza hlavních faktorů, které podporují či naopak omezují vývoj vzájemných vztahů. Posléze je provedena evaluace zón volného obchodu pro rozvoj obchodních vztahů. Nakonec na základě obdržených dat je provedeno zhodnocení budoucího stavu zahraničně-obchodních vztahů.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Export, import, mezinárodní obchod, mezinárodní trh, mezinárodní vztahy, obchodní bilance, podnikání.

Doporučené zdroje informací

JANATKA, F. Organizace a řízení obchodu. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2012. 115 s. ISBN 978-80-86730-94-3

KALÍNSKÁ, E. a kolektiv. Mezinárodní obchod v 21. století. Praha: Grada Publishing, 2013. 368 s. ISBN: 978-80-247-4694-4.

MACHKOVÁ, H. ČERNOHLÁVKOVÁ, E. SATO, A. Mezinárodní obchodní operace. 6., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, 2014. 256 s. ISBN 978-80-247-4874-0.

MULAČOVÁ, V. MULAČ, P. Obchodní podnikání ve 21. století. Praha: Grada Publishing, 2013. 520 s. ISBN 978-80-247-4780-4.

SMOLÍK, J. Úvod do studia mezinárodních vztahů. Praha: Grada Publishing, 2014. 232 s. ISBN 978-80-247-5131-3.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Kamila Veselá, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 30. 12. 2021

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "ČR a Čína – zahraničně-obchodní vztahy" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2022 _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Kamile Veselé, Ph. D., za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

ČR a Čína – zahraničně-obchodní vztahy

Abstrakt

Daná bakalářská práce je věnována tématice mezinárodního obchodu. Hlavním cílem dané práce je na základě analýzy současných zahraničně-obchodních vztahů mezi Českou republikou a Čínou určit budoucí směr vývoje těchto vztahů.

Čína je v době psaní dané bakalářské práce jedna z největších světových velmocí z pohledu ekonomiky a mezinárodního obchodu. Obchodní bilance vzájemných česko-čínských obchodních vztahů je jednoznačně ve prospěch Číny.

Je ale nutné poznamenat, že oficiální statistika nezachycuje reexport, respektive subdodavatelské činnosti českých podniků určených pro německý trh, který následně prodává zboží do Číny. Z pohledu Číny je obchod s Českou republikou zcela zanedbatelnou položkou, která se nepodílí ani jedním procentem.

V rámci aktuálních hlavních hnacích sil bylo upozorněno na to, že Čína vnímá jak velice citlivou otázku situaci v Tibetu, Ujgurské oblasti a postavení Tchaj-wanu. Jakékoliv náznaky vnějších sil vyjádřit svůj názor ohledně těchto problémů mají okamžitý dopad na obchodování s Čínou. Kromě vyložené politické roviny hnací silou vzájemného obchodu je výrazný vnitřní trh Číny a jeho růst, urbanizace Číny, vliv čínské vlády na místní ekonomiku a posílení vědy a výzkumu.

Budoucí stav vzájemného obchodu je možné vidět jenom pozitivně – obě dvě země, ačkoliv jsou situovány relativně daleko, mají co nabídnout ke vzájemnému obchodování.

Klíčová slova: export, import, mezinárodní obchod, mezinárodní trh, mezinárodní vztahy, obchodní bilance, podnikání.

Czech Republic and China - foreign trade relations

Abstract

The bachelor thesis is devoted to the topic of international trade. The main goal of this work is based on the analysis of current foreign trade relations between the Czech Republic and China to determine the future direction of these relations. At the time of writing, China is one of the world's largest powers in terms of economics and international trade.

The trade balance of mutual Czech-Chinese trade relations is clearly in favor of China. However, it should be noted that official statistics do not capture the re-export or subcontracting activities of Czech companies destined for the German market, which then sells goods to China. From China's point of view, trade with the Czech Republic is a negligible item, accounting for less than one percent.

As part of the current main driving forces, it was pointed out that China perceives the situation in Tibet, the Uighur region and the position of Taiwan as a very sensitive issue. Any indications of external forces expressing their views on these issues have an immediate impact on trade with China. In addition to the purely political level, the driving force behind mutual trade is China's strong internal market and its growth, China's urbanization, the Chinese government's influence on the local economy and the strengthening of science and research.

The future state of mutual trade can only be seen positively - both countries, although relatively far away, have something to offer for mutual trade.

Keywords: export, import, international trade, international market, international relations, trade balances, business.

Obsah

1 Úvod	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Literární rešerše	13
3.1 Mezinárodní vztahy a jejich propojení s mezinárodním obchodem	13
3.2 Mezinárodní obchod.....	16
3.2.1 Specifika a pojem mezinárodní obchod.....	16
3.2.2 Teorie absolutní a komparativní výhody	17
3.2.3 Přístup státu k mezinárodnímu obchodu.....	19
3.2.4 HDP a obchodní bilance	20
3.3 Export a import	23
3.4 Obchodní bilance	24
4 Vlastní šetření	27
4.1 Celkový vývoj obchodní bilance.....	27
4.1.1 Obchodní bilance České republiky a Číny	27
4.1.2 Vzájemný obchod Číny a České republiky.....	29
4.2 Analýza hlavních položek ve vzájemné bilanci	31
4.3 Analýza hlavních současných sil vzájemného obchodu	34
4.3.1 Pozitivní historické a současné politické vazby	34
4.3.2 Velikost a tempa růstu čínského trhu.....	35
4.3.3 Urbanizace Číny	36
4.3.4 Vliv čínské vlády na místní ekonomiku	36
4.3.5 Posílení vědy a výzkumu	37
4.4 Budoucnost vývoje vzájemného obchodu.....	38
4.4.1 Zboží určené pro luxusní hobby včetně zimních sportů.....	38
4.4.2 Spolupráce v oblasti vybudování Nové hedvábné stezky.....	40
4.4.3 Zdravotní materiál a vybavení pro nemocnice	41
4.4.4 Produkce určená domácím mazlíčkům	42
4.4.5 Vyvarovat se politických otázek.....	43
5 Diskuze	44
6 Závěr	46
7 Seznam použitých zdrojů	48

Seznam obrázků

Obrázek 1. Vývoj čínského HDP v mld. USD v letech 1986-2020	35
Obrázek 2. Poptávka po luxusním zboží v Číně v letech 2010-2020.....	38
Obrázek 3. Rozložení čínského trhu luxusních produktů v mil USD v letech 2012-2024	39
Obrázek 4. Projekt Nové hedvábné stezky	40
Obrázek 5. Objem trhu s domácími mazlíčky v Číně v miliardách juanů v letech 2010-2019.....	42

Seznam tabulek

Tabulka 1. Celkový český vývoz a dovoz v letech 2010-2020.....	27
Tabulka 2. Celkový čínský vývoz a dovoz v letech 2010-2020.....	28
Tabulka 3. Obchodní bilance České republiky v letech 2010-2020.....	28
Tabulka 4. Obchodní bilance Číny v letech 2010-2020.....	29
Tabulka 5. Vývoj obchodní bilance mezi ČR a Čínou v letech 2015-2020.....	30
Tabulka 6. Vývoj TOP 5 vývozních položek z ČR do Číny v mil USD v letech 2015-2020	31
Tabulka 7. Vývoj TOP 5 vývozních položek z Číny do ČR v mil USD v letech 2015-2020	32
Tabulka 8. Vývoj součtu TOP 5 vývozních položek z ČR do Číny v letech 2015-2020.....	32
Tabulka 9. Vývoj součtu TOP 5 vývozních položek z Číny do ČR v letech 2015-2020.....	33

1 Úvod

Daná bakalářská práce je věnována tématice mezinárodního obchodu. Jedná se o oblast, která stojí na pomezí makroekonomie, politologie a teorie mezinárodních vztahů. Rozhodně se jedná o mezioborovou disciplínu vyžadující značnou pečlivost.

Znalost mezinárodního obchodu pomůže lépe pochopit svět v souvislostech a orientovat se ve stále měnícím se mezinárodním prostředí. Na druhou stranu znalost mezinárodního obchodu vyžaduje výbornou znalost hnacích sil globalizace, statistiky, matematiky a problematiky mezinárodních vztahů.

V podstatě nejobecněji je možné zahraničně obchodní vztahy vymezit jako obchod překračující hranice jedné země. Jedná se o zcela přirozený důsledek dělby práce vyplývající z odlišnosti přírodních a klimatických podmínek, spotřebitelských vkusů a preferencí, efektivního využívání technologií apod.

Většina vlády zemí podporuje začlenění svého stavu do zahraničního, respektive světového obchodu. Dokonce existují patrné snahy omezit jakékoliv překážky v zahraničním obchodě mezi státy. Je možné se v dnešním světě ale setkat i se zcela uzavřenými ekonomikami, které nesou název autarkie.

V rámci jedné bakalářské práce není možné vytvořit vyčerpávající analýzu, je nutné zvolit vztah pouze vybraných zemí. Právě proto jsem se rozhodla se zaměřit na česko-čínské obchodní vztahy a prozkoumat je do hloubky. Důvodem výběru daného tématu je jeho ekonomický význam. Již teď je čínské HDP na druhém místě ve světě. Země nabízí zcela neomezené možnosti pro investování a podnikání se svým rychle rostoucím trhem. Jedná se o trh s možnostmi, které doslova nemají meze. To lze vidět i ve zvýšené aktivitě čínských firem na českém území. Česká republika může na oplátku poskytnout kvalitní výrobky s vysokou přidanou hodnotou, které mají vysokou kvalitu, avšak nabízenou za přijatelnou cenu. Kromě toho výběr tématu je podmíněn i osobním zájmem autorky o zkoumanou oblast. Právě oblast mezinárodního obchodu mi přišla jako nejvíce zajímavá.

Zahraničně obchodní vztahy mezi oběma zeměmi budou podrobeny analýze z regionálního, komoditního a celkového pohledu. Rovněž budou prozkoumány i tak zvané zóny volného obchodu včetně zamýšlení se nad jejich vlivem na zahraniční obchod.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem dané práce je na základě analýzy současných zahraničně-obchodních vztahů mezi Českou republikou a Čínou určit budoucí směr vývoje těchto vztahů.

V rámci bakalářské práce se rovněž pracuje i s několika dílčími cíli, které podporují splnění výše uvedeného hlavního cíle bakalářské práce. Dílčími cíli práce budou následující:

- Zhodnocení celkového vývoje obchodní bilance za posledních pět let,
- Vymezení hlavních položek bilance a analýza jejich vývoje,
- Analýza hlavních hnacích sil ovlivňujících současné zahraničně-obchodní vztahy,
- Určení budoucího stavu zahraničně-obchodních vztahů.

2.2 Metodika

Metodika bakalářské práce podporuje výše uvedené dílčí cíle. Prvním krokem je vytvoření prvotní analýzy celkové obchodní bilance obou zemí. Dále je provedena analýza celkového vývoje obchodní bilance mezi oběma zeměmi. Za období bylo zvoleno pět let, což je doba dostatečná pro posouzení vývoje trendu. Jedná se o analýzu exportu, importu a celkové obchodní bilance. Očekávaným výstupem dané části práce je poukázání na trend a jeho analýza vývoje včetně zamýšlení se nad možným vývojem situace v budoucnosti.

Dále je provedeno vymezení hlavních položek ve vzájemné bilance včetně zamýšlení se nad důvodem struktury těchto položek. Zde je využito pět hlavních položek v obou zemích. Očekávaným výstupem dané části práce je uvedení hlavních druhů zboží včetně řádného zdůvodnění současné situace.

Třetím dílčím krokem k dosažení cíle je analýza hlavních současných sil, které podporují či naopak omezují vývoj vzájemných obchodních vztahů. Jedná se o vymezení hlavních hnacích oblastí, které jsou odpovědné za současný stav vzájemného obchodu. Zde je očekávaným výstupem detailní analýza a rozbor sil, které mají výrazný vliv.

Na základě splnění výše uvedených dílčích cílů je možné se zamyslet nad budoucím vývojem aktuálních obchodních vztahů mezi oběma zeměmi. Jedná se o metodický krok, který je zaměřen spíše na budoucnost, avšak vychází z předchozí vlastně provedené analýzy.

Daný krok je založen na syntéze dříve uvedených poznatků včetně zamýšlení se nad oblastí, které budou mít zásadní vliv v nejbližší budoucnosti.

Na konci vlastně provedeného výzkumu následuje autorská diskuze formou komparace vlastně dosažených závěrů s závěry jiných autorů zkoumajících danou oblast. Jde o odbornou diskuzi.

Ke zpracování práce jsou využity zejména údaje z oficiálních statistických databází jak České republiky, tak i Číny. V práci jsou využity i jiné relevantní databáze a odborné články věnované zkoumané problematice.

3 Literární rešerše

První část bakalářské práce je věnována hlavně mezinárodnímu obchodu a zamýšlení se nad jeho zařazením do teorie mezinárodních vztahů. Největší prostor v rámci literární rešerše je věnován mezinárodnímu obchodu jako hlavnímu tématu dané bakalářské práce. Ostatní části práce mají podpůrný charakter.

3.1 Mezinárodní vztahy a jejich propojení s mezinárodním obchodem

Samotný teoretický základ teorie mezinárodních vztahů se hodně opírá o politologii, ale zcela běžně vychází i z jiných disciplín, jako jsou například ekonomice, historie, geografie nebo dokonce i sociologie. Mezinárodní vztahy vyžadují hlubokou znalost všech výše zmíněných disciplín.

Podle Proroka a Lišy (2011, s. 48) tvoří mezinárodní vztahy provázaný systém politických, ekonomických, kulturních a dalších vztahů, který se týká předem vymezeného okruhu subjektů. Mezi těmito subjekty autoři zařazují stát, mezivládní organizace a mezinárodní nevládní organizace. Zvláštností systému mezinárodních vztahů je to, že tyto vztahy jsou relativně stabilní, a to za předpokladu, že žádný ze subjektů v nich působících, není přesvědčen o tom, že vztahy je pro ně výhodné možné změnit. Podle Smolíka (2014, s. 14-15) jsou mezinárodní vztahy „*Transdisciplinárním oborem, jenž se zabývá mezinárodními vztahy z hlediska politologického, právního, historického a ekonomického.*“

V rámci teorie mezinárodních vztahů ústřední roli hraje výzkum hlavních aktérů, které působí v daných vztazích. Další oblastí zájmu teorie mezinárodních vztahů je zahraniční politika, bezpečnost a pochopitelně ekonomická dimenze mezinárodních vztahů – zejména pohyb kapitálu a zboží. V dalším textu je pozornost zaměřena na analýzu aktérů, kteří působí v systému mezinárodních vztazích.

Historicky prvním subjektem mezinárodních vztahů byl stát. Ne všechny státy jsou ale subjektem mezinárodního práva, ale ty, které mají trvalé osídlení, vymezené území, vládu a způsobilost vstupovat do vztahů s jinými státy (David, Sladký a Zbořil, 2008, s. 155).

Je ale nutné počítat i s určitým vlivem povstalců a mezinárodních hnutí usilujících o založení nezávislého státu. Dané subjekty, ačkoliv nejsou státem v pravém slova smyslu, mohou hrát

významnou roli v mezinárodních vztazích, jelikož se jedná o skupinu, která disponuje určitou mocí na daném území. Z moderních příkladů je možné uvést například hnutí Talibán, které po odchodu americké armády ze středoasijského Afganistánu obsadilo veškerá důležitá města v dané zemi. S vlivem a nutností jednání s daným hnutím je nutné počítat všem státům, které mají svoje strategické zájmy ve zmíněné zemi či regionu, ať to již dané státy chtějí či nikoliv. Talibán je rozhodně hnutím, se kterým se má počítat, a to nejen v dané zemi, ale i v jejím bezprostředním okolí.

Mezistátní organizace jsou v poslední době klíčovým aktérem systému mezinárodních vztahů, jejich význam neustále roste na úkor států, jelikož celá řada států část svých pravomocí přesouvá právě na dané instituce. Klíčové ale zůstává, že daný typ aktérů v systému mezinárodních vztahů vzniká na základě mezivládních aktu nebo smlouvy, tedy jejich činnost je závislá na vůli států (Ondřej, 2014, s. 129).

Z pohledu dané bakalářské práce jsou klíčové mezinárodní organizace usilující o liberalizaci mezinárodního obchodu. Je nutné poukázat na to, že mezinárodní obchod existoval a mezinárodní organizace působící v daném směru existovaly i před tím, avšak o jejich masovém rozvoji se zaměřením na obchod se dá mluvit až od druhé poloviny dvacátého století.

Mezinárodní nevládní organizace jsou zakládány a působí na rozdíl od mezivládních organizací bez vlivu vlády. Jedná se o organizace vznikající a působící na návrh fyzických a právnických osob (Abashidze, 2019, s. 261). To ovšem neznamená, že vliv daných organizací je malý a zanedbatelný v porovnání s mezivládními organizacemi. Příkladem je třeba Mezinárodní olympijský výbor, který uspořádává Zimní a Letní olympijské hry.

Pochopitelně výše uvedený výčet aktérů mezinárodních vztahů není úplný – existuje celá řada jiných prvků, jako jsou například města s mezinárodním statutem (například Západní Berlín za doby studené války) nebo zvláštní politické jednotky (Mezinárodní výbor Červeného kříže nebo Svátý stolec).

Je nutné zmínit i jednotlivce jako subjekt mezinárodních vztahů. Daný subjekt zaujímá naprosto zvláštní roli v systému mezinárodních vztahů. Na rozdíl od jiných subjektů mezinárodních vztahů jejich normotvorná způsobilost je omezena, ale naopak v důsledku válečných konfliktů za poslední století, je na ně vztažena celá řada prvků mezinárodního práva spojeného s ochranou lidských práv. V podstatě proto, jak uvádí Ondřej (2014, s. 89-

91) jsou jednotlivci v systému mezinárodních vztahů destinatori výhod plynoucích z aktuálního systému uspořádání mezinárodních vztahů.

Na závěr k mezinárodním vztahům a mezinárodnímu obchodu je nutné uvést i naprosto zásadní vliv nadnárodních podniků na danou oblast. Odhaduje se, že až dvě třetiny světového obchodu je v dnešní době prováděna díky nadnárodním podnikům, přitom třetina spadá pod vnitrofiremní transakce (Ietto-Gilles, 2019, s. 215). Právě proto je nutné počítat s vlivem nadnárodních podniků na systém mezinárodních vztahů, které mohou mít vliv na vedení svoje země a tímto i na celkový systém mezinárodních vztahů. Daný vliv spočívá zejména v prosazování zájmů nadnárodních podniků na celkový dnešní systém mezinárodních vztahů. Přitom daný vliv neustále roste.

3.2 Mezinárodní obchod

Další kapitola je věnována přímo tématu dané práce, což je mezinárodní obchod. Zde je pozornost zaměřena na samotné definování daného pojmu, hlavní teorie popisující nutnost jeho existence, vztah státu a samozřejmě i jeho vliv na HDP.

3.2.1 Specifika a pojem mezinárodní obchod

Definice mezinárodního obchodu

Neexistuje jedna a všeobecně uznávaná definice mezinárodního obchodu, každý autor na něj pohlíží úplně jinak. Dále budou uvedeny dvě definice daného pojmu, posléze budou uvedeny hlavní typy mezinárodního obchodu a jeho specifika.

Pichanič (2004, s. 20) definuje mezinárodní obchod jako „*Zvládnutí transakcí, které se uskutečňují přes jednotlivé hranice zemí, a to pro účely uspokojení individuálních nebo firemních potřeb*“. Přitom autor poukazuje na vliv velkých nadnárodních podniků na mezinárodní obchod a doporučuje zkoumat mezinárodní obchod zejména z pohledu korporací jako zásadního segmentu mezinárodního obchodu.

Štěrbová (2013, s. 18) mluví o mezinárodním obchodu zejména ve spojení se souhrnem zahraničněobchodních aktivit dvou a více ekonomik, respektive států. Dle autorky je mezinárodní obchod druhem mezinárodně-ekonomických vztahů v podobě reálných ekonomických transakcí. Definice dané autorky je daleko širší a není omezena jenom na nadnárodní podniky.

Existují tři hlavní typy mezinárodního obchodu: bilaterální, trilaterální a multilaterální. První typ obchodu je zastoupen obchodem pouze mezi dvěma zeměmi. Jedná se o hlavní předmět zájmu předkládané bakalářské práce. Dalším typem je trojstranný obchod, což je vzájemný obchod, který se uskutečňuje mezi třemi zeměmi. Nakonec je zde zastoupen multilaterální obchod, kde vstupuje velký počet zemí.

Mezinárodní obchod má celou řadu specifík v porovnání s obchodem v rámci státu. První takovou odlišností je zcela logicky vzdálenost (Machková, Černošlávková a Sato, 2014, s. 98). V souvislosti s rostoucí vzdáleností může docházet i k růstu dopravních nákladů, respektive změně způsobu dopravy. Třeba klasickým dopravním prostředkem

v mezinárodním obchodě je doprava po moři, což není zrovna typickým prostředek pro vnitrostátní obchod. Dnešní technické zázemí a rozvoj dopravní infrastruktury však snižují důležitost daného kritéria. Klasickou ukázkou je právě Čína, která se nachází relativně daleko svým hlavním trhům odbytu.

Dalším specifíkem je jazyková a kulturní bariéra (Keřkovský, Vykypěl, 2017, s. 57). I přes to, že angličtina díky globalizaci se stala doslova hlavním jazykem podnikání, stále existují výrazný vliv lokálních jazyků, které je nutné ovládat při jednání se zástupci dané země či regionu. Sem patří španělština pro země Jižní Ameriky, arabština pro severní Afriku a Blízký východ, ruština pro země bývalého SSSR atd. Kromě jazyků je nutné počítat i s určitými kulturními bariérami a složitostmi v obchodním jednání přímo vyplývajícím z povahy mezinárodního obchodu.

Mezinárodní obchod se řídí jinými právními pravidly, nežli vnitrostátní obchod. U vnitrostátního obchodu se jedná o právní řád dané země, respektive nadnárodní prameny práva: například judikatura EU pro členské země. Právě proto je nutné počítat s vynaložením doplňujících výdajů na právní poradenství – například v rámci celního řízení (Machková, Černošlávková, Sato, 2014, s. 99).

Klíčovou zvláštností mezinárodního obchodu je i nutnost zohlednění kurzového rizika. Neočekávaný pohyb měny může výrazným způsobem ovlivnit výnosnost obchodování. Právě proto přijetí eura jako jediného platidla, je výrazným krokem, který silně zjednodušil mezinárodní obchod.

I naopak ovlivnění kurzu cizí měny se může relativně snadno stát určitým nástrojem v rámci realizace státní politiky podpory ekonomického rozvoje. Klasickou učebnicovou ukázkou jsou kurzové intervence realizované Českou národní bankou pro účely oslabení české měny a tímto i podpory českých exportérů na zahraničních trzích (Svoboda, Vavroň, 2020).

3.2.2 Teorie absolutní a komparativní výhody

Naprosto zásadním pojmem v teorii mezinárodního obchodu je teorie absolutní a komparativní výhody, jedná se o teorii vysvětlující podstatu a důvod existence mezinárodního obchodu. Právě u daných teorií je nutné se zastavit.

První historické a teoretické poznatky vztahované k mezinárodnímu obchodu se vztahují k 17. století a k merkantilismu. „*Jednalo se o směr, který zvýrazňoval drahé kovy jako základ*

bohatství. Snahou státu bylo omezit vstup zahraniční konkurence na svůj trh a omezit odliv zlata do zahraničí“ (Blažek, 2011, s. 115). Daný přístup logicky navazoval na omezení zahraničního obchodu. V dnešní době se pracuje zejména s teorií absolutní a komparativní výhody.

Absolutní výhoda představuje výhodu jedné země v produkci určitého statku s relativně nižšími náklady v porovnání s ostatními zeměmi. Příkladem je pěstování banánů v jižní části zeměkoule a na severu Evropy. Pochopitelně v rámci pěstování dané produkce budou státy s teplým klimatem v určité konkurenční výhodě oproti zemím severní Evropy. Daná teorie byla poprvé zmíněna Adamem Smithem. Přitom daný vědec mluví jak o přirozených absolutních výhodách vyplývajících z přírodního bohatství nebo polohy, tak i o získaných výhodách, které země vypěstovala evolučním způsobem – například formou lepšího vzdělání občanů dané země. Teorie absolutní výhody tak předpokládá jakékoliv státní zásahy do mezinárodního obchodu jako kontraproduktivní (Štrach, 2009, s. 22).

Ve výsledku teorie absolutní výhody vysvětluje, že mezinárodní obchod se uskutečňuje díky odlišnostem státu produkovat zboží a služby za použití stejného množství vstupů. Koneckonců jde o schopnosti produkovat a prodávat statky na mezinárodním trhu efektivněji.

Daná teorie ale vychází z významných předpokladů pro její uplatnění, kam patří volné obchodování mezi státy, dokonalá mobilita pracovní síly mezi odvětvími, nulové transakční náklady nebo konstantní výnosy z rozsahu. Navíc teorie vycházela z dokonalé imobility pracovní síly mezi zeměmi, což v podstatě znamená znemožnění přesunu pracovníků mezi státy (Jiránková, 2010, s. 16-18).

Teorie komparativní výhody je založena na přesvědčení, že stát by se měl soustředit na výrobu statků, na které má země relativně nižší náklady. Dané teorie se zrodila díky Davidu Ricardo. Tato teorie je v podstatě kritikou výše uvedené teorie absolutní výhody. Teorie komparativní výhody je založena na tom, že mezinárodní obchod může být pro stát užitečný i pokud dotyčná země má absolutní výhodu ve všech stacích. Ricardo daný jev vysvětluje tím, že země se v tomto případě vzdává produkce komodity, která je pro ni nejméně efektivní (Štrach, 2009, s. 23).

3.2.3 Přístup státu k mezinárodnímu obchodu

V podstatě existují dva zcela odlišné přístupy k formám zahraničně obchodní politiky z pohledu státu – jedná se o protekcionismus a liberalismus. Dále budou rozebrány oba dva přístupy.

Protekcionismus

První přístup vychází z ochrany svého vlastního trhu, a to formou ochranných opatření jako jsou cla, kvóty nebo přímý zákaz dovozu či vývozu (Štěrbová, 2013, s. 105). Daný směr v mezinárodní politice je směřován k obraně svého vnitřního trhu. Jurečka (2017, s. 299) jej definuje jako *„Běžnou koncepcí obchodní politiky, která omezováním a regulací zahraničního obchodu chrání slabá domácí odvětví, jež by jinak nemohla prosadit své produkty proti levnější konkurenci z dovozu.“*

Skupina zastánců daného názoru upozorňuje na pracovní místa, národní bezpečnost, podporu určitých oborů a horší vyjednávací schopnosti v otázce mezinárodních vztahů. Argument pracovních míst uvádí důvod nutnosti zachovat pracovní místa, která se mohou dostat do ohrožení v případě dovozu ze států, které jsou v komparativní výhodě. Argument národní bezpečnosti je možné použít zejména na odvětví, která jsou důležitá pro bezpečnost země z vojenského pohledu anebo na potraviny. Argument podpory určitých odvětví je založen na myšlence vycházející z nutnosti zajistit podporu určitým odvětvím, která potřebují pomoc od státu, jelikož se jedná o odvětví, která mají velký potenciál pro daný stát. Nakonec argument upozorňující na vyjednávací schopnost je založen na předpokladu říkajícím, že v případě závislosti státu na zahraničním obchodě, snižuje se i vyjednávací schopnost země jako účastníka mezinárodních vztahů.

Protekcionismus pracuje především s cly, embargo, kvóty a neviditelnými překážky dovozu (Hrbková, 2015, s. 87). Clo zatěžuje dovážené zboží díky uvalení dodatečných nákladů na dovozce, ve výsledku toho dochází ke zvýšení ceny na trhu, což lze vnímat jako určitý způsob podpory domácích výrobců. Clo tak plní ochrannou a fiskální funkci.

Embargo je zpravidla politicky motivované administrativní rozhodnutí týkající se zákazu obchodování s určitou komoditou. Dané kroky jsou ale přijaty pouze výjimečně, jelikož embargo může poškodit obě dvě strany obchodu.

Kvóty je snahou zajištění stability domácího trhu formou uvedení maximálního možného objemu dováženého zboží, a to s cílem zvýšit cenu dováženého zboží (Hrbková, 2015, s. 88). Dovozece by neměl převýšit dané limity.

Nakonec existují daleko hůře identifikovatelné překážky dovozu, které nejsou viditelné na první pohled. Jedná se o nepřímé zvýhodnění domácích výrobců na úkor zahraniční konkurence. Daný krok je představen zejména hygienickými nebo kvalitativními podmínkami, které nejsou realizovatelné pro dovozce (Hrbková, 2015, s. 88-89).

Liberalismus

Naopak liberalismus je znám zejména vědeckému směru Adama Smitha a mezinárodní obchod je vnímán jako největší přínos pro všechny zúčastněné země. Zde se poukazuje zejména na zvýšení národního důchodu a celkové profitování z většího množství a kvality produkce, které může nastat díky existencí velkého množství výrobců. Kromě toho je mezinárodní obchod výraznou bariérou pro vznik monopolů, mezinárodní obchod navíc vytváří výrazný tlak na sblížení národních a světových cen.

V podstatě pod pojmem liberalismus v rámci mezinárodního obchodu je možné chápat *„Odstranění překážek pro obchod, a to jak tarifního, tak i netarifního charakteru, stejně jako i otevření všech sektorů vnitřního trhu zahraniční konkurencí“* (Štěrbová, 2013, s. 104).

Realizace politiky liberalismu předpokládá dokonalou situaci na trhu a vychází z jednoduché myšlenky, že stát by měl co nejvíce omezit svoje aktivity a spíše nechat trh působit. I naopak vládní zásahy do ekonomiky v oblasti mezinárodního obchodu jsou spíše kontraproduktivní (Štrach, 2009, s. 22).

Pochopitelně v dnešní době se nelze setkat s vyloženě protekciónářským či naopak liberálním přístupem. Státy uplatňují určité prvky jak protekciónářských, tak i liberálních přístupů k mezinárodnímu obchodu.

3.2.4 HDP a obchodní bilance

V rámci výzkumu obchodní bilance je zcela na místě zmínit pojem HDP a jeho propojení s exportem a importem, potažmo i s ekonomickým růstem z toho vyplývajícím. Následně se o tom bude mluvit v praktické části práce.

HDP je možné nejobecněji definovat jako „*Tok zboží a služeb za určité období, které byly produkovány na určitém území*“. HDP je nejčastěji počítáno v ročních intervalech, lze se ale setkat i s čtvrtletním nebo dokonce měsíčním výpočtem. HDP je dále počítáno zpravidla na základě území jednoho státu (Holman, 2011, s. 409).

Daná ekonomická veličina je, stejně jako i export s importem, tokovou veličinou, tedy je jej možné určit za určité období, nikoliv k určitému okamžiku. Výpočet HDP je omezen jen na nově vytvořené zboží a služby, proto třeba prodej ojetých aut nebo sousedská výpomoc není zahrnuta do jeho výpočtu.

Jako problematické pro výpočet HDP se jeví rovněž i nezohlednění šedé ekonomiky nebo i zhoršení kvality životního prostředí z důvodu růstu průmyslového sektoru (Wawrosz, Heissler, Helísek et al., 2012, s. 30). HDP rovněž nic nevyovídá o kvalitě zboží, ale spíše o jeho kvantitě.

HDP je možné určit pomocí cen – a to dle cenové hladiny aktuálního roku, určitého předem daného výchozího roku anebo ve stálých cenách (Hronová, Fischer Hindls et al., 2009, s. 35). Dále je možné určit reálně naměřenou výši produktu, anebo jeho potenciální – při plné zaměstnanosti výrobních faktorů.

Výpočet HDP je možné provádět třemi způsoby - jedná se o výrobní, důchodovou a výdajovou metody (Beránek, 2016, s. 109). Pro účely dané bakalářské práce je klíčové určení HDP pomocí výdajové cesty, kde dochází k sečtení výdajů čtyř sektorů ekonomiky: domácnosti, firem, státu a se zohledněním exportu a importu (Beránek, 2016, s. 106).

Vývoj HDP může být použit pro zohlednění analýzy ekonomického vývoje v dané zemi. Růst ekonomiky je totiž zpravidla doprovázen i růstem životní úrovně lidí v dotčené zemi. Právě v tom je možné považovat zásadní úlohu exportu.

Zahraniční poptávka se tak může stát klíčovou pro zajištění ekonomického růstu – rostoucí export vyvolá růst poptávky pro práci v dané zemi, což se následně odrazí i v růstu blahobytu místních lidí. Právě proto logicky je prvek podpory místních podnikatelů zohledněn v rámci vládní podpory.

Dále je možné provést i celou řadu výpočtů, které poukážou na míru otevření dané ekonomiky- například vydělit objem exportu a objem HDP. Ve výsledku lze očekávat, že menší země budou mít vyšší podíl exportu na HDP. Příkladem je Česká republika. A naopak velké země s výrazným vnitřním trhem budou logicky méně otevřené.

Je ale nezbytně nutné počítat i s obrácenou situací – v dnešní době je zcela běžně, že závislost států na mezinárodním obchodu je naprosto zásadní a výpadek dovozu jedné položky může výrazně ohrozit bezpečnost celého státu.

V dnešní době není vůbec možné mluvit o žádné autarkii – všechny státy naší planety jsou tak či onak zahrnuty do mezinárodního obchodu. Proto výpadek dodávky jedné komodity může způsobit určité problémy.

Příkladem je současná situace s ruským vpádem na Ukrajinu. Ekonomika celé řady evropských zemí je životně závislá na dodávkách ruského plynu a ropy, proto vyjednávací schopnosti evropských států jsou výrazně omezeny vůči danému státu.

3.3 Export a import

Export a import zboží a služeb je v dnešní době zcela běžnou součástí téměř každé ekonomiky světa. Nejviditelnějším dopadem exportu je vývoz zboží do zahraničí s následujícím důsledkem v podobě přílivu kapitálu do země (Černohorský, 2020, s. 268). U importu je tento vztah opačný – dochází k dovozu zboží na území oproti vývozu kapitálu za uskutečněný prodej daného zboží.

Rozlišuje se přímý a nepřímý export. Přímý export je situace, ve které je tuzemský producent a zahraniční odběratel v přímém kontaktu. Ve výsledku obě dvě strany musejí mít dokonalý přehled o trhu. Nepřímý export je situace, kdy mezi producentem a kupujícím existuje zprostředkovatel, který za svou práci logicky účtuje určitou marži. Ve výsledku ale jak producent, tak i kupující ušetří peníze za sledování situace na trhu.

Rovněž se mluví o tak zvaném reexportu. Jedná se o situaci, při které dochází k vývozu zboží, které již bylo dovezeno. Zde se rozlišuje přímý reexport, což je situace, při které reexportér nakupuje zboží v zahraničí a následně jej prodá, aniž zboží opustilo země reexportéra. Dále existuje nepřímý reexport, což je situace, při které reexportér již doveze zboží do své země a následně jej odtamtud vyveze.

Import může být jako přímý a nepřímý. Přímý import je situace, při které tuzemský producent nakupuje v zahraničí. Nepřímý import je situace, při které tuzemský producent nakupuje od tuzemského zprostředkovatele zahraniční zboží.

Export a import státu je vhodné zkoumat z pohledu teritoriální a komoditní struktury (Štěrbová, 2013, s. 17). Jinými slovy, podle dané autorky, je vhodné při analýze exportu a importu hledat země nebo regiony a rovněž i zkoumat strukturu zboží nebo služeb, které jsou předmětem exportu a importu.

Vzhledem k již zmíněnému v dané práci rostoucímu vlivu nadnárodních firem, autorka doporučuje v rámci exportu a importu zohlednit i vnitrofiremní obchod, což je obchod uskutečňovaný mezi mateřskou a dceřinou společností nebo dokonce se zaměřit na obchod uskutečňovaný mezi vzájemně propojenými podniky (Štěrbová, 2013, s. 17).

V posledních letech dochází k celkové změně ve struktuře světového vývozu a dovozu. Podle Cihelkové (2009, s. 97) je možné vyzorovat nárůst podílu vyspělých zemí a regionů,

zejména USA, Japonska a Západní Evropy. V posledních desetiletích se k tomu přidala Čína a země jiho-východní Asie. I naopak výrazný pokles podílu na světovém exportu a importu poznamenaly země spadající pod region Jižní Ameriky a Afrika. Z komoditního pohledu dochází neustále k výkyvům v oblasti paliv, a to díky výrazným cenovým výkyvům. Podíl průmyslových výrobků roste oproti podílu produkce zemědělství.

3.4 Obchodní bilance

Obchodní bilance je součástí platební bilance. Jedná se o vztah dané země a zahraničí z pohledu ekonomických transakcí za určité období, nejčastěji se jedná o jeden rok. Struktura platební bilance je složena z šesti oblastí: běžný účet, kapitálový účet, finanční účet, účet chyb a opomenutí, příděl zvláštních práv čerpání a nakonec rezervy. Z pohledu dané bakalářské práce je stěžejní první oblast, kam patří obchodní bilance (vývoz a dovoz zboží), bilance služeb (vývoz a dovoz služeb), bilance výnosů (příjmy a výdaje) a bilance běžných převodů. V dalším textu je pozornost věnována právě obchodní bilanci.

Nejjednodušeji je možné obchodní bilanci označit jako rozdíl mezi exportem a importem z pohledu jednoho státu. Obchodní bilance je součástí platební bilance státu a je vztažena pouze k zahraničnímu obchodu se zbožím (Štěrbová, 2013, s. 66).

Podle Beránka (2016, s. 265) je obchodní bilance: „*Bilanci „viditelného“ obchodu za určité období, tj. obchodu se zbožím na obchodním účtu.*“ Obchodní bilance je oblíbeným ukazatelem popisujícím výkonnost ekonomiky země. Často je obchodní bilance vztažena k jiným makroekonomickým veličinám – zejména vůči HDP. Daná ekonomická veličina může být vypočtena ročně, kvartálně nebo i měsíčně, a to dle aktuální potřeby. Zpravidla je obchodní bilance určována pro každou zemi zvlášť, lze se ale setkat s obchodní bilanci určenou pro seskupení zemí nebo dokonce i pro určitý zeměpisný region.

Z logiky věci vyplývá, že bilance může být kladná, což je situace, při které export převyšuje import. Danému jevu se ještě říká, že je obchodní bilance v přebytku. Dále může být bilance záporná, svědčící o tom, že dovozy jsou vyšší než vývozy (Sedjo, Radcliffe, 2015, s. 58). Druhé situací se říká, že je obchodní bilance v deficitu, nebo že nastal schodek obchodní bilance.

Teoreticky lze předpokládat, že obchodní bilance může být i na nule, čemuž se říká vyrovnaná bilance, jedná se spíše o výjimku – stěží bychom mohli najít stát, vývozy kterého se zcela rovnají dovozům. Bilance tak může být spíše kladná nebo záporná. Obvykle jsou obchodní bilance uváděny v americké měně - USD.

V anglicky psané literatuře se pojmu obchodní bilance říká balance of trade, nebo trade balance, respektive international trade balance. Výpočet a přístup k obchodní bilanci je stejný jak i pro česky psanou literaturu (Risbood, 2019, s. 63).

Pohled na obchodní bilanci může umožnit vytvoření přehledu o ekonomické síle země, její zahraniční orientaci apod. Příkladem je obchodní bilance Československa a dnešní České republiky. Obchodní bilance a partneři obou zemí jsou absolutně různé, důvod je možné hledat v politickém okolí a celkovém vývoji obou států (Fojtíková, 2009, s. 81). V době existence Československa český export směřoval především do zemí východního bloku, kdežto v současné době směřuje na rozvinuté evropské trhy, zejména do Německa. Právě politická transformace Československa a vstup do EU způsobily to, že obchodní bilance se dostala do přebytku.

Většina vládních a monetárních politik je logicky směřována na podporu pozitivní nebo aspoň vyrovnané platební bilance. Snahou je podpořit svoje místní výrobce a posílit zaměstnanost ve své zemi.

V rámci realizace dané politiky je ale nutné počítat s členstvím v mezinárodních organizacích, které mohou podpořit či naopak omezit obchod s určitými zeměmi. Příkladem je bezesporu EU, kde většina obchodu se odehrává právě uvnitř daného seskupení.

Jílek (2013, s. 409) píše, že z pohledu národní ekonomiky je přebytek běžného účtu považován za dobrý stav a schodek je naopak vnímán jako nevyhovující stav.

Není ale třeba si myslet, že pozitivní obchodní bilance je signálem svědčícím o vysoké úrovni ekonomiky a rozvinutosti místního hospodářství. Obchodní bilance není jenom matematicky součet exportů a importů bez hlubšího uvažování. Právě detailní rozbor obchodní bilance je zásadní práce ekonomů.

Výše uvedený jev Polouček (2009, s. 355) vysvětluje tím, že dosažení přebytku obchodní bilance může být dosaženo díky zejména vysoce konkurenceschopnému zboží, cenami nerostných surovin, nízké ceně vyvážených výrobků nebo i kombinací několika vstupů.

Právě proto mezi zeměmi s nejvyšším přebytkem obchodní bilance najdeme zcela odlišné státy z ekonomického nebo politického stupně rozvoje – jedná se o již zmíněné Rusko, dále Čínu, Německo, Japonsko nebo i Nizozemsko.

Je ale nutné poznamenat, že deficit platební bilance může vyvolávat tlak na změnu kurzu domácí měny. Daný vztah platí i opačně – centrální banka země může ovlivnit měnový kurz ve snaze podpořit domácí ekonomiku prostřednictvím monetárního transmisního mechanismu.

Zde ovšem platí jedna výjimka – Kohout (2012, s. 102-103) zcela správně poukazuje na příklad Řecka, které má zápornou obchodní bilanci, avšak tlak na jeho měnu neexistuje, jelikož země je součástí eurozóny a nahradilo svou domácí eurem. Eurozóna má členy s daleko větším podílem obchodní bilance, které mohou mít skutečný vliv na evropskou měnu. Přitom právě devalvace měny by podle daného autora mohla pomoci předluženému Řecku, které je ve vleklé krizi od roku 2007. Oslabení místní měny by podle něj mohlo přinést posílení zájmu turistů o danou destinaci, což by se projevilo dle něj v devizových příjmech států. To se ovšem nestává, jelikož zaprvé řecká centrální banka, na rozdíl třeba od české, nemůže provést devalvaci, a zadruhé devalvace měny není umožněna ani samotnému trhu.

4 Vlastní šetření

Po vypracování literární rešerše je možné navázat vlastní šetřen na prozkoumání problematiky bilaterálních vztahů. Pozornost je zaměřena na posledních pět let – tedy od roku 2016 do roku 2020.

4.1 Celkový vývoj obchodní bilance

4.1.1 Obchodní bilance České republiky a Číny

Ze začátku je možné uvést ti celkový vývoj exportu a importu týkající se České republiky a Číny. Jak je zřejmé z tabulky č. 1, vývoz z České republiky roste v průměru tempem 2-3 % ročně.

Tabulka 1. Celkový český vývoz a dovoz v letech 2010-2020

Rok	Vývoz v mil USD	Dovoz v mil USD	Změna vývozu v mil USD	Změna dovozu v mil USD	Změna vývozu v %	Změna dovozu v %
2010	121 290	122 360				
2011	152 037	151 328	30 746	28 969	25,35%	23,68%
2012	133 948	130 783	-18 089	-20 546	-11,90%	-13,58%
2013	143 694	138 201	9 746	7 418	7,28%	5,67%
2014	151 549	144 523	7 855	6 322	5,47%	4,57%
2015	132 372	127 059	-19 177	-17 464	-12,65%	-12,08%
2016	135 431	128 713	3 059	1 655	2,31%	1,30%
2017	158 667	151 284	23 236	22 571	17,16%	17,54%
2018	163 409	158 960	4 742	7 675	2,99%	5,07%
2019	160 651	154 311	-2 758	-4 648	-1,69%	-2,92%
2020	157 922	149 792	-2 729	-4 519	-1,70%	-2,93%

Zdroj: Český statistický úřad, 2021

Z pohledu Číny je možné uvést následující tabulku č. 2. Jak je zřejmé, čínský dovoz a vývoz roste v průměru pětiprocentním tempem. Rozdílem mezi Českou republikou a Čínou je ovšem to, že český vývoz a dovoz směřuje zejména na evropské země (s výjimkou fosilních paliv). U Číny je ovšem situace opačná – zde není tak vidět vliv Evropy. Navíc čínský trh má velkou absorpční kapacitu. Bohužel ale ekonomický rozvoj Číny není rovnoměrný – zde existuje relativně bohatá příbřežní zóna a milionová města a nerozvinutý venkov.

Tabulka 2. Celkový čínský vývoz a dovoz v letech 2010-2020

Rok	Vývoz v mil USD	Dovoz v mil USD	Změna vývozu v mil USD	Změna dovozu v mil USD	Změna vývozu v %	Změna dovozu v %
2010	1 577 750	1 396 250				
2011	1 898 380	1 743 480	320 630	347 230	20,32%	24,87%
2012	2 048 710	1 818 410	150 330	74 930	7,92%	4,30%
2013	2 209 010	1 949 990	160 300	131 580	7,82%	7,24%
2014	2 342 290	1 959 230	133 280	9 240	6,03%	0,47%
2015	2 273 470	1 679 560	-68 820	-279 670	-2,94%	-14,27%
2016	2 097 630	1 587 930	-175 840	-91 630	-7,73%	-5,46%
2017	2 263 350	1 843 790	165 720	255 860	7,90%	16,11%
2018	2 486 700	2 135 750	223 350	291 960	9,87%	15,83%
2019	2 499 030	2 077 100	12 330	-58 650	0,50%	-2,75%
2020	2 591 120	2 055 750	92 090	-21 350	3,69%	-1,03%

Zdroj: National Bureau of Statistics of China, 2021

Dále je možné poukázat na obchodní bilanci České republiky a Číny jak zemí, které jsou předmětem studia dané bakalářské práce. Jak je zřejmé z tabulky č. 3 česká obchodní bilance je ve významném přebytku. Výjimkou je pouze rok 2010, avšak v ostatních letech byla bilance ve prospěch českého státu. Údaje v roce 2011 jsou částečně zkreslené, jelikož v daném roce se měnový kurz české koruny dostal pod hranici 19 Kč za jeden americký dolar.

Tabulka 3. Obchodní bilance České republiky v letech 2010-2020

Rok	Obchodní bilance v mil USD	Změna vůči předchozímu roku v mil. USD	Změna vůči předchozímu roku v %
2010	-1 069		
2011	708	1 777	-166,25%
2012	3 165	2 457	346,89%
2013	5 493	2 328	73,56%
2014	7 026	1 533	27,90%
2015	5 313	-1 713	-24,38%
2016	6 718	1 405	26,44%
2017	7 383	665	9,90%
2018	4 449	-2 934	-39,74%
2019	6 340	1 891	42,49%
2020	8 130	1 790	28,24%

Zdroj: Český statistický úřad, 2021

Výše obchodní bilance u Číny je nesrovnatelně větší – viz tabulka č. 4. Rozdíl oproti české obchodní bilanci převyšuje desetkrát. Důvod je snadný – Čína je opravdovou světovou exportní velmocí.

Tabulka 4. Obchodní bilance Číny v letech 2010-2020

Rok	Obchodní bilance v mil USD	Změna vůči předchozímu roku v mil. USD	Změna vůči předchozímu roku v %
2010	181 510		
2011	154 900	-26 610	-14,66%
2012	230 310	75 410	48,68%
2013	259 020	28 710	12,47%
2014	383 060	124 040	47,89%
2015	593 900	210 840	55,04%
2016	509 710	-84 190	-14,18%
2017	419 550	-90 160	-17,69%
2018	350 950	-68 600	-16,35%
2019	421 930	70 980	20,23%
2020	535 370	113 440	26,89%

Zdroj: National Bureau of Statistics of China, 2021

Výše uvedená tabulka ale nepočítá s Hong Kongem. Je ale nutné upozornit na to, že ačkoliv je Hong Kong politicky součástí Čínské lidové republiky, jedná se o stát, který má značnou autonomii na pevninské Číně, v podstatě v rukou Číny je mezinárodní politika Hong Kongu a ozbrojené síly. V rámci obchodní bilance to znamená, že statisticky je mezinárodní obchod Hong Kongu vykazován zvlášť.

4.1.2 Vzájemný obchod Číny a České republiky

Vývoj vývozu a dovozu mezi oběma zeměmi je zobrazen v tabulce č. 5. Jak je vidět, dochází k neustálému růstu obou veličin. Je ale nutné upozornit na to, že obchodí bilance je z pohledu české ekonomiky v hlubokém minusu ve výši přibližně 16 mld. Kč. Důvodem je nesrovnatelnost čínské a české ekonomiky a jejich pozicí ve světě.

Vývoz z České republiky do Číny se podílí přibližně 1,2 % na celkovém vývozu dané země. U dovozu je ale situace zcela opačná – z čínského státu se do české ekonomiky dováží přibližně 10-12 % z celkového objemu dovozu.

Tabulka 5. Vývoj obchodní bilance mezi ČR a Čínou v letech 2015-2020

	Podíl vývozu z ČR do Číny	Podíl dovozu z Číny do ČR	Vývoz z ČR do Číny v mil USD	Vývoz z Číny do ČR v mil USD	Saldo v mil USD
2015	1,06%	10,39%	1 409	13 207	-11 798
2016	1,08%	10,05%	1 469	12 932	-11 463
2017	1,18%	9,84%	1 874	14 886	-13 012
2018	1,19%	10,47%	1 953	16 640	-14 687
2019	1,20%	10,93%	1 922	16 865	-14 943
2020	1,25%	12,31%	1 970	18 438	-16 468
2020/2015			1,39	1,39	

Zdroj: Český statistický úřad, 2021

Během posledních šesti let se celkový objem obchodování vzrostl o téměř čtyřicet procent, a to jak u dovozu, tak i u vývozu. Zřejmě obchodování mezi dvěma ekonomikami je prospěšné pro oba státy.

Z pohledu celkové situace je Čína v první pětce dovozních zemí do České republiky, tedy z pohledu dovozu je pozice asijského státu naprosto zásadní. U vývozu situace je zcela jiná, zde se nachází Čína až v první dvacítky zemí. Pozice Číny je tak v rámci českého zahraničního obchodu zcela nejednoznačná.

Je nutné ovšem poznamenat, že česká ekonomika de facto odvádí služby německé ekonomice, která následně exportuje do Číny. Jinými slovy, české firmy často působí v pozici subdodavatele německých firem při jejich působení na čínském trhu. K tomu je nutné dodat i to, že český export směřuje formou reexportu do Číny, takže je složité jasně určit přesný objem českého vývozu do asijské země (Businessinfo.cz , 2022).

Dle odhadů analytiků „*Opominutou částí obchodních vztahů s Čínou je výrazná role nepřímého obchodu, tj. situace, kdy ČR dodává do SRN komponenty a polotovary, které reálně končí v německých exportech na čínský trh. ČR je tak reálně na čínském trhu podstatně úspěšnější, než je obecně známo*” (Semerák, 2022). Proto je z tohoto pohledu čínská poptávka významným činitelem po poptávce německých firem směřujících na český trh.

Z pohledu Číny je obchodní spolupráce s Čínou více než zanedbatelná. Vývoz ani dovoz do České republiky se nepodílí ani jedním procentem na celkovém objemu exportu nebo importu. U čínského státu hraje zásadní roli obchodování s Hong Kongem a USA (World Bank, 2022).

4.2 Analýza hlavních položek ve vzájemné bilanci

Dále je možné se věnovat komoditní struktuře vývozu a dovozu. Samozřejmě účelem dané práce není zhodnocení veškerých položek, ale pouze těch nejdůležitějších, které jsou hlavní hnací silou vzájemné bilance.

Struktura českého vývozu do čínské ekonomiky svědčí o vysoké konkurenční schopnosti českých výrobků – jak je zřejmé z tabulky č. 6 hlavními vývozními artikuly jsou produkty s vysokou přidanou hodnotou. Zajímavé je, že mezi TOP5 položkami je zařazen papír včetně subdodavatelských prací.

Dále je možné si všimnout, že samotná struktura vývozu je relativně dobře diverzifikována a český export nezávisí na pouze jedné významné položce.

Tabulka 6. Vývoj TOP 5 vývozních položek z ČR do Číny v mil USD v letech 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Stroje a zařízení, vč. souvisejících služeb a prací	312,8	315,9	416,2	462,3	368,1	437,3
Počítače, elektronické a optické přístroje a zařízení, vč. souvisejících služeb a prací	230,1	282,1	289,2	340,9	338,7	324,6
Elektrická zařízení, vč. subdodavatelských prací	195,4	197,9	259,8	241,7	231,5	281,6
Motorová vozidla (kromě motocyklů), přívesy a návěsy, vč. subdodavatelských prací	184,8	187,9	236,4	185,3	159,6	130,8
Papír a výrobky z papíru, vč. subdodavatelských prací	85,0	93,8	130,7	157,7	143,4	121,8

Zdroj: Český statistický úřad, 2021

Struktura čínského vývozu do České republiky je shodná, zde také převažují výrobky s velkou přidanou hodnotou – viz tabulka č. 7. Zajímavé je rychle rostoucí podíl oděvů, který se zvýšil z 526,3 mil USD na 771,8 mil USD. Je zřejmé, že Čína již není žádnou levnou montovnou, jak tomu bylo před několika desítkami lety, ale jde o ekonomiku s výrazným vlivem průmyslu s vysokou přidanou hodnotou.

Tabulka 7. Vývoj TOP 5 vývozních položek z Číny do ČR v mil USD v letech 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počítače, elektronické a optické přístroje a zařízení, vč. souvisejících služeb a prací	7 249,9	6 586,0	7 377,0	8 471,9	8 284,3	8 825,7
Elektrická zařízení, vč. subdodavatelských prací	1 429,5	1 558,7	1 838,5	1 998,7	2 119,8	2 452,6
Stroje a zařízení, vč. souvisejících služeb a prací	880,6	907,8	1 050,2	1 160,9	1 196,6	1 273,5
Kovodělné výrobky, kromě strojů a zařízení, vč. subdodavatelských prací	547,6	582,7	726,7	775,2	779,3	824,5
Oděvy, vč. subdodavatelských prací	526,3	556,7	665,5	754,9	774,2	771,8

Zdroj: Český statistický úřad, 2021

TOP 5 položek českého vývozu do Číny neustále rostou, jediné v roce 2019 bylo možné vypořádat pokles, který je zřejmě způsoben COVID-19 a vládními restrikcemi. V roce 2020 došlo k návratu objemu na původní úroveň. Dále je zřejmé, že TOP5 položek se podílí přibližně sedmdesát procenty na celkovém vývozu.

Tabulka 8. Vývoj součtu TOP 5 vývozních položek z ČR do Číny v letech 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Celkem TOP5	1 008,0	1 077,5	1 332,3	1 387,9	1 241,3	1 296,2
Změna oproti předchozímu roku		6,9%	23,6%	4,2%	-10,6%	4,4%
Celkem	1 408,6	1 469,0	1 874,4	1 952,6	1 922,5	1 970,2
Změna oproti předchozímu roku		4,3%	27,6%	4,2%	-1,5%	2,5%
Podíl na celkovém vývozu	71,6%	73,4%	71,1%	71,1%	64,6%	65,8%

Zdroj: Český statistický úřad, 2021

Vývoj hlavních vývozních položek z Číny do České republiky je vidět v tabulce č. 9. Je evidentní, že i tady je možné vypořádat růst celkového objemu. Ke změně došlo v roce 2019, a to kvůli již uvedeným důvodům. TOP5 položek čínského exportu do České republiky se podílejí přibližně osmdesát procenty na celkovém čínském vývozu do České republiky.

Tabulka 9. Vývoj součtu TOP 5 vývozních položek z Číny do ČR v letech 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Celkem TOP5	10 633,9	10 192,0	11 657,8	13 161,7	13 154,3	14 148,2
Změna oproti předchozímu roku		-4,2%	14,4%	12,9%	-0,1%	7,6%
Celkem	13 207,2	12 932,4	14 886,4	16 640,1	16 865,1	18 437,7
Změna oproti předchozímu roku		-2,1%	15,1%	11,8%	1,4%	9,3%
Podíl na celkovém vývozu	80,5%	78,8%	78,3%	79,1%	78,0%	76,7%

Zdroj: Český statistický úřad, 2021

4.3 Analýza hlavních současných sil vzájemného obchodu

Za hlavní hnací síly vzájemného obchodu mezi dvěma zeměmi je možné považovat následující:

- Historická minulost a pozitivní politické vztahy mezi Čínou a Českou republikou,
- Výrazný vnitřní trh Číny a jeho růst,
- Urbanizace Číny,
- Vliv čínské vlády na místní ekonomiku,
- Posílení vědy a výzkumu.

4.3.1 Pozitivní historické a současné politické vazby

Za první hnací sílu vzájemných vztahů je možné považovat samotnou historickou minulost – během 20. století měla Česká republika (respektive Československo) pozitivní diplomatický vztah vůči Číně. Zajímavé je, že tehdejší čínské vedení dokonce tvrdě odsoudilo invazi armád Varšavské smlouvy v roce 1968 do Československa (Sputnik, 2022). Právě politické vazby a mezivládní spolupráce je klíčovou oblastí v případě obchodování s Čínou.

V současné době jsou politické vztahy mezi vedením České republiky a Číny zcela bezproblémové. Prezident Miloš Zeman je častým hostem na čínském území a jde o výrazného spojence Číny na celoevropské úrovni.

I naopak čínské vedení již delší dobu se negativně staví vůči zemím, které zaujaly oficiální negativní postoj vůči oblastem, které Čína vnímá jako svoje vyloženě vnitřní záležitosti. Jedná se o situaci v Tibetu, uznání Tchaj-wanu anebo situace v Ujgurské oblasti. Příkladem je třeba situace s Litvou, která se rozhodla zřídit oficiální velvyslanectví Tchaj-wanu, posléze následovaly čínské kroky omezující vzájemné obchodování (ČT24, 2022). Kromě přímého omezení obchodování s danou pobaltskou zemí, čínské vedení ve svých sankcích se zaměřilo na omezení dovozu i zboží, komponenty kterého byly vyrobeny v dané zemi, čímž došlo k ještě většímu posílení dopadu sankcí (Kučerová, 2022).

Právě proto v rámci vzájemných vztahů s danou asijskou zemí je nutné počítat i s politickými vlivy a být velice diplomatickým, jakékoliv otázky Tibetu, Ujgurské oblasti

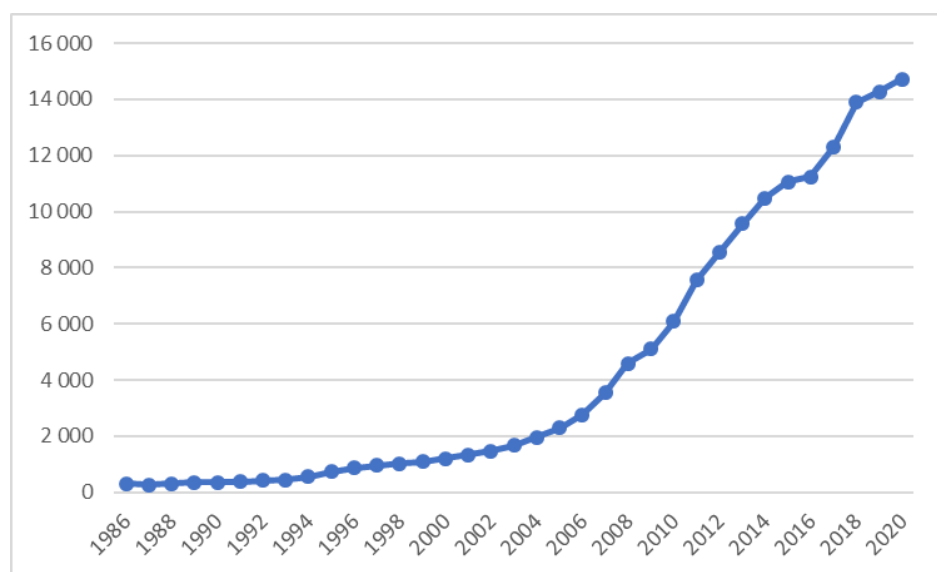
nebo Tchaj-wanu je nutné vyjmout z politických debat. Česká republika není rozhodně země, která si může dovolit postavit proti Číně, a to vzhledem ke své závislosti na vývozu.

4.3.2 Velikost a tempa růstu čínského trhu

Asijský stát je jedním z klíčových hráčů v dnešním světě, právě proto i místní trh odbytu se jeví jako vhodný pro působení. Absorpční kapacita domácího čínského trhu je nesrovnatelně velká, zejména s potazem na jeho růst – viz obrázek č. 1 udávající přehled o vývoji HDP země za posledních třicet let.

Ani v jednom roce nebylo možné vypozaorovat pokles, šlo maximálně o zpomalení tempa růstu. Čínský HDP jako jeden z malá světových dokázal růst v době protiepidemických opatření v letech 2019-2020.

Obrázek 1. Vývoj čínského HDP v mld. USD v letech 1986-2020



Zdroj: World Bank, 2022

Ve výsledku z vzájemného obchodování profitují české firmy, které jsou zaměřeny na výrobu zboží s vysokou přidanou hodnotou. Klasickým příkladem je v tomto případě Škoda Auto, která vyváží hlavně do Číny. Díky růstu HDP asijského státu dochází k růstu životní úrovně a tímto i růstu poptávky místních lidí po vozidlech. Už v současné době daná automobilka prodává na místním trhu 27 % své produkce (Matějka, 2022).

Už v současné době je HDP Číny na druhém místě ve světě. Poprvé za novodobé dějiny velikost celkového HDP dané země překonalo velikost hlavního čínského rivala, kterým je Japonsko.

4.3.3 Urbanizace Číny

Další hnací silou vzájemných vztahů a obchodu je celková urbanizace Číny. Vedení země má v zájmu vybudování městských klusterů, na čemž mohou výrazným způsobem profitovat české firmy. Lidé se tak postupně více stěhují do měst (Businessinfo.cz, 2022). Důvod je snadný – život ve městě několika milionů lidí vyžaduje určitou infrastrukturu sloužící k jejich obslužení.

V tom je asijský stát zcela výjimečný vzhledem ke své politice urbanizace. Ve všech rozvíjejících se zemích sice také dochází k urbanizaci a přesunu obyvatel z venkova do měst, jenomže v Číně díky její vhodné politice se povedlo reflektovat a zamezit vzniku kriminality, ghett a dalších negativních jevů spojených s urbanizací (Wangab, Chi-Man, a Choguillc, 2022). Politika přesídlení obyvatel je přísně řízena státem a zcela jím ovládána.

České firmy působící v daném oboru jsou schopny vhodným způsobem profitovat, jedná se zejména o stavební firmy, podniky působící v oblasti čističek vod apod. Příkladem je v tomto případě firma Environment Commerce, která dodá do Číny čistírny odpadních vod ve výši 743 milionů Kč (Zenkner, 2022).

Z regionálního hlediska nejvíce zajímavou oblastí se v současné době jeví západ Číny, který se postupně stává prioritou pro čínskou vládu z pohledu realizace regionální politiky. Pobřežní část země je již silně rozvinuta, což rozhodně nelze říct o západních provinciích, které výrazně zaostávají za zbytkem země.

4.3.4 Vliv čínské vlády na místní ekonomiku

Je nutné počítat i se stále silným vlivem čínské vlády na domácí ekonomiku. Ve výsledku může místní vedení země zasáhnout v případě vzniku potíží, jak tomu bylo například během celosvětové ekonomické recese z let 2007-2008. Čína z tohoto úhlu pohledu se jeví jako velice zajímavá země.

Zde je nutné se pozastavit a poukázat na reformy provedené v 70. – 80. letech minulého století pod vedením Teng Siao-pchinga. Jednalo se o reformy, díky kterým de facto vznikl moderní čínský stát. Jednalo se o reformy čínské ekonomiky, které byly založeny na umožnění podnikání místních obyvatel a umožnění zahraničním firmám vstoupit na čínský trh. Na druhou stranu čínské komunistické vedení, na rozdíl třeba od sovětské vlády nepovolilo zakládání nezávislých stran a nepřistoupilo na demokratizaci společnosti. Ve výsledku došlo ke vzniku poměrně zajímavé situace – podnikání v zemi a vstup zahraničních firem bylo zcela uvolněno, avšak stát si ponechal kontrolu na politickém okolí v zemi.

Čínská komunistická strana tak například zřizuje speciální základní organizace strany ve státních a soukromých podnicích. Komunistická strana Číny tak *„Proniká a leckdy je i ovlivňuje vedení podniků, a to jak prostřednictvím vnitrostranických opatření, tak v souladu s platným právem Čínské lidové republiky. To je flexibilně upravováno tak, jak vyžaduje momentální strategie nejvyššího vedení strany. Jedná se o jeden z projevů řízení státu za pomoci zákonů – tj. pojetí práva jako nového nástroje legitimizace postavení strany nad celou společností, který je charakteristický pro období vlády generálního tajemníka Si Ťin-pchinga“* (Sinopsis, 2022).

4.3.5 Posílení vědy a výzkumu

Čína dále plánuje výrazným způsobem posílit výdaje do vědy a výzkumu a na celkovou renovaci svého průmyslu, aby mohl lépe čelit zahraniční konkurenci. Sem rovněž patří i dlouhodobé snahy o zavedení výrazné digitalizace místní ekonomiky. České firmy mohou být v tom více než nápomocné (Businessinfo.cz, 2022).

Jedná se o cílenou politiku vedení země: *„Komunistický režim masivně investuje do vývoje a výzkumu. I proto se druhé největší ekonomice světa daří zvyšovat svůj vliv i za hranicemi Číny. Navíc se snaží proniknout do mezinárodních orgánů pro standardizaci a technické normy, tím zvyšuje svou sílu v rámci globálního byznysu“* (Novák, 2022).

Již v dnešní době export strojů a zařízení je na prvních místech v oblasti českého vývozu. Čínská ekonomika má zájem o špičkové technologie a zajištění souvisejících služeb souvisejících s dodávkami takového zboží.

4.4 Budoucnost vývoje vzájemného obchodu

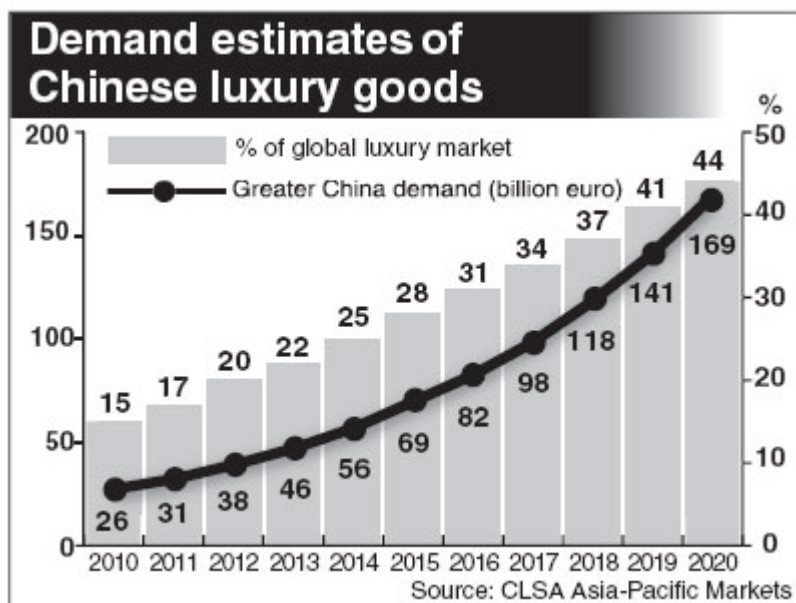
Na konci již zbývá provést zhodnocení budoucnosti vzájemného obchodu. Zde je možné poukázat na následující oblasti:

- Zboží určené pro luxusní hobby včetně zimních sportů,
- Spolupráce v oblasti Nové Hedvábné Stezky,
- Zdravotní materiál a vybavení pro nemocnice,
- Produkce určená domácím mazlíčkům,
- Vyvarovat se politických otázek.

4.4.1 Zboží určené pro luxusní hobby včetně zimních sportů

V současné době je Čína jedním ze základních regionů ve světě pro odbyt luxusního zboží – viz obrázek č. 2 V dnešní době přibližně neuvěřitelných 44 % celkového trhu odbytu luxusního zboží ve světě připadá na daný stát. Přitom v roce 2010 šlo jen o 15 %.

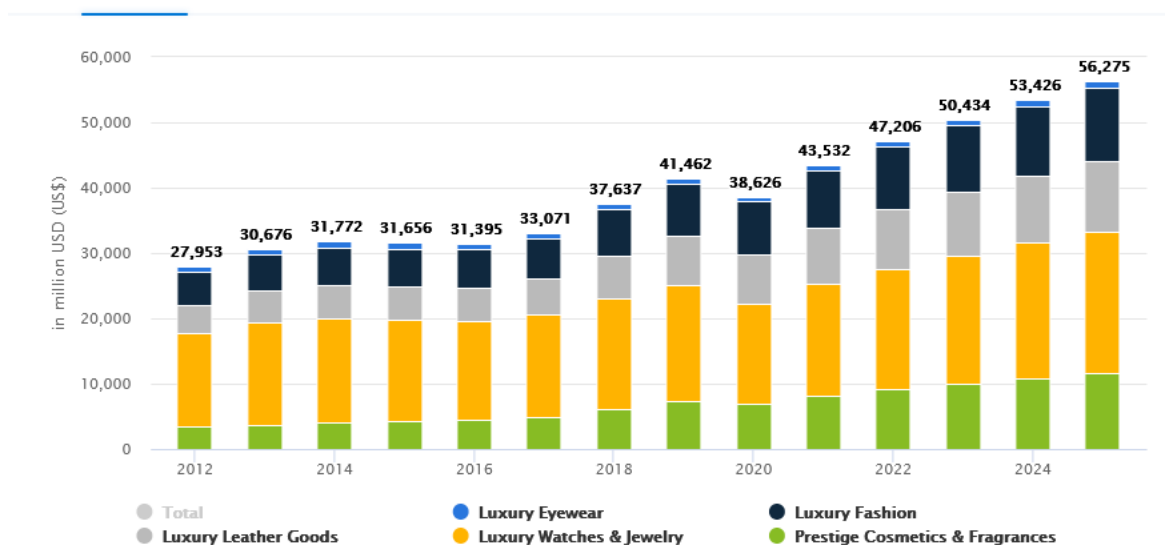
Obrázek 2. Poptávka po luxusním zboží v Číně v letech 2010-2020



Zdroj: Xinhua, 2022

Většina z luxusní produkce činí kosmetika, parfémy, klenoty nebo hodinky – viz obrázek č. 3. Podíl je relativně stejný v čase, dochází jenom z nárůstu celkového objemu.

Obrázek 3. Rozložení čínského trhu luxusních produktů v mil USD v letech 2012-2024



Zdroj: Statista, 2022

Samozřejmě české firmy nemohou čelit předním podnikům působících v luxury oboru, jako jsou například GUCCI, Rolex nebo Prada. Je ale možné najít segment, kde české firmy mohou profitovat na rychle rostoucím trhu čínského luxusního zboží. Jako velice zajímavou oblastí se jeví spolupráce mezi Českou republikou a Čínou v oblasti zboží určeného pro luxusní trávení volného času se zaměřením na zimní sporty. Příkladem je nedávna smlouva mezi Shanghai Miao Jiang Sporting Goods a Alpine Pro týkající se prodeje kolekce nelyžařského vybavení (ČTK, 2022).

I celkově vzato oblast zimních sportů se zdá být zásadní pro budoucí vzájemný obchod: „Zimní sporty jsou tedy v Číně výsadou movitějších vrstev společnosti. Tomu odpovídá i cenová úroveň služeb, například lyžařských instruktorů v zimních střediscích. V této oblasti je velmi zajímavý prostor pro spolupráci s profesionály z České republiky. Neméně zajímavá je oblast sportovního lyžování a snowboardingu, která je v Číně, velmi překvapivě, stále v plenkách. De facto neexistují oddíly se systematickou přípravou dětí či juniorních sportovců. Profesionálové – instruktoři, trenéři, jsou poptáváni v zámoří“ (Businessinfo.cz, 2022).

4.4.2 Spolupráce v oblasti vybudování Nové hedvábné stezky

Do budoucnosti je možné profitovat na vybudování tak zvané Nové hedvábné stezky, což je komplex dopravních sítí, přístavů a dalších součástí infrastruktury, která má propojit Asii, Evropu a Afriku. V angličtině se danému pojmu říká One Way, One Belt.

Existuje celá řada návrhů dané stezky. Nejčastěji se ale jedná o stezku vedoucí přes Centrální Asii, Irán, Turecko a Balkány – viz obrázek č. 4. Červeně jsou označeny pozemské cesty a modrou barvou jsou zvýrazněny námořní koridory sloužící pro přepravu zboží.

Obrázek 4. Projekt Nové hedvábné stezky



Zdroj: Ejil, 2022

Jedná se o bezesporu velice ambiciózní projekt čínského vedení inspirovaný středověkou obchodní cestou vedoucí z Číny (potažmo východní Asie) do Evropy pod názvem Hedvábná stezka. Důvodem existence dané stezky bylo ve své době zajištění obchodu s hedvábím, které se v Evropě obchodovalo ještě za doby Římské říše.

Jde v současné době v podstatě o hledání alternativy letecké nebo námořní dopravě. Příkladem je nedávna zácpa v Suezském průplavu, která na určité období doslova zastavilo mezinárodní pohyb zboží (Prinesdemová, 2022).

Čína se tak snaží diverzifikovat rizika plynoucí z důvodu nutnosti zajištění tranzitu. Stejně jako i kdysi v případě výskytu problémů na určitém úseku Nové hedvábné stezky, je možné počítat s rychlým nalezením alternativy vedoucí přes sousední státy.

České firmy by mohly z toho projektu profitovat, jelikož by české území mohlo sloužit tranzitním regionem, na které se lze napojit pro účely dosažené cílových zemí, kterým jsou v tomto případě Nizozemsko a Německo.

Má se ale upozornit na to, že daná čínská iniciativa je příliš obecná a nemá jasně určené výstupy, odpovědnosti či termín dokončení. Jde spíše o dlouhodobou strategickou iniciativu čínského vedení s delším časovým horizontem.

Kromě toho je nutné upozornit i na to, že vnitrozemská doprava zajištěna takovou cestou musí počítat s celou řadou zcela nepředvídatelných jevů – viz poslední politické události v Kazachstánu, napětí na Kavkazu, nepokoje na Blízkém Východě apod. Proto prozatím se daná iniciativa se nejeví jako reálný konkurent mořské či letecké dopravy.

4.4.3 Zdravotní materiál a vybavení pro nemocnice

Impulzem pro rozvoj obchodní spolupráce může přinést kupodivu i COVID-19 a jeho následky. České firmy podnikající v oblasti zdravotnického materiálu nebo vybavení nemocnic by se mohly stát partnery místních firem (MZV ČR, 2022).

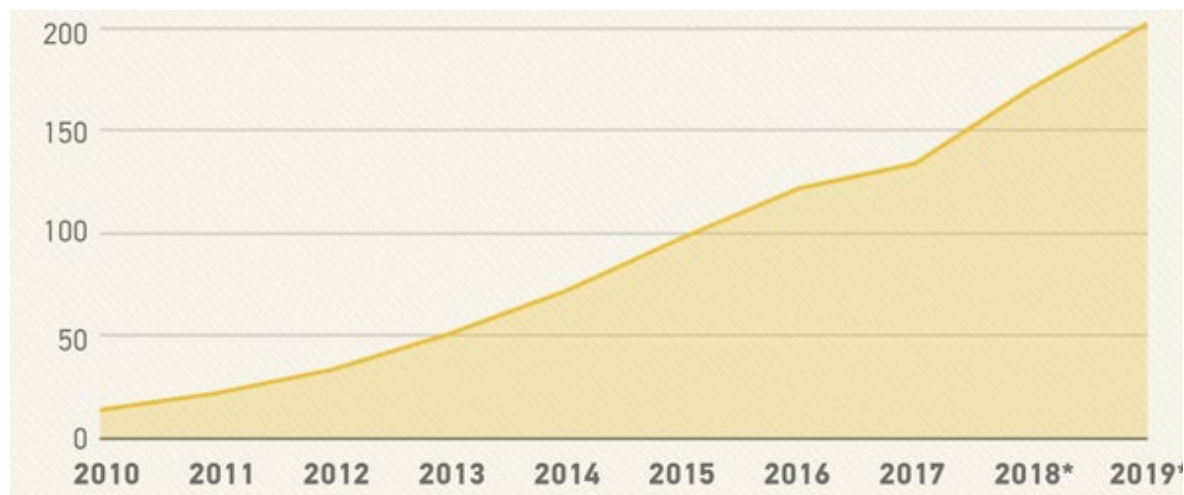
Další hnací silou je očekávané reforma čínské vlády týkající se systému zdravotnictví země: *„Podstata chystané zdravotní reformy spočívá ve zvýšení kvality zdravotní péče a lze se tak domnívat, že reforma bude mít také dopad na kvalitu vybavení nemocnic. Obrovský trh bude také představovat značný počet čínských seniorů, jejichž počet ze současných 149 milionů vzroste do roku 2050 (díky stárnutí čínské populace) na téměř 400 milionů. Konkurence v oblasti medium-tech zdravotnických výrobků je obrovská, hi-tech zdravotnické výrobky z EU však mají v Číně dobré jméno a zachovávají si konkurenceschopnost i při vyšší ceně. Vybavení (především provinčních) nemocnic bývá navíc často zastaralé – dle odhadů více než 15 procent přístrojů je starších 30 let“* (MPO, 2022). České firmy působící v daném oboru mohou vhodným způsobem profitovat na reformě čínského zdravotnictví a být spolehlivým dodavatelem regionálních nemocnic. Poslední pandemie navíc poukázala na vhodnost spolupráce mezi Čínou a Českou republikou.

4.4.4 Produkce určená domácím mazlíčkům

Další zajímavou oblastí pro vzájemné vztahy se jeví čínská poptávka po produkci určené domácím mazlíčkům, a to ze strany českých firem: „*Bohatnoucí střední třída, jež skýtá čtyři sta milionů spotřebitelů, táhne vzhůru poptávku i po produktech a službách určených domácím mazlíčkům. Česká krmiva pro psy a kočky se na čínském trhu poměrně dobře prosazují a v dalších letech bezpochyby půjde o rostoucí segment. Pozitivní referencí výrobků je jejich evropský původ jakožto záruka kvality a nezávadnosti. Poptávka je i po krmivech pro hospodářská zvířata*“ (Businessinfo.cz, 2022).

Celkový objem současného trhu týkající se domácích mazlíčků dosahuje 200 mld. juanů (přibližně 31,5 mld. USD). Přitom ještě před deseti lety jeho objem se pohyboval na desetkrát nižší úrovni – viz obrázek č. 5. Daný trh zahrnuje jídlo, medicínskou péči, hračky, návštěvy speciálních kaváren, trainingy a kosmetické výrobky (Yiwei, 2022).

Obrázek 5. Objem trhu s domácími mazlíčky v Číně v miliardách juanů v letech 2010-2019



Zdroj: Yiwei, 2022

Na trhu domácích mazlíčků Číny jednoznačně vedou psy a kočky, kterých je v zemi přibližně 91,49 milionů z celkového počtu 73,55 milionů domácích mazlíčků. Přitom je možné jednoznačně říct, že vlastníky domácích miláčků dávají přednost dováženému zboží, v čemž je možné shledat jednoznačný potenciál pro dovozce (Xinhua, 2022). Dovážené zboží je vnímáno jako daleko kvalitnější nežli jeho místní náhražky.

Dokonce i vlastnictví zvířete má v Číně jinou podstatu, která pozitivním způsobem ovlivňuje poptávku na daném trhu. Po velmi dlouhou dobu bylo vlastnictví domácích zvířat v dané zemi vnímáno jako „buržoazní zábava“. V dnešní době místní lidé vnímají psy nebo kočky jako členy své rodiny. Také vlastnictví domácího mazlíčka je v zemi symbolem finančního úspěchu (Aktuálně.cz, 2022).

4.4.5 Vyvarovat se politických otázek

Obchodování s Čínou je nerozdílně spojeno s dodržением určitých politických požadavků, které jsou přímo vyhlášené čínskou vládou. Jejich dodržení je nezbytně nutnou podmínkou pro rozvoj vztahů do budoucnosti.

Otázka přístupu k Tchaj-wanu, Ujgurské oblasti a Tibetu je tak naprosto zásadní pro českou politiku. Je nutné se vyvarovat jakékoliv zmínky českých vládních činitelů k dané oblasti. Zde je možné doporučit zatím zaujmout vyčkávací postoj a zaručit se podporou celoevropského přístupu vůči dané problematice.

V opačném případě se Česká republika dostane do stejné pozice, v jaké je v době psaní dané bakalářské práce již zmíněna Litva, která již teď ztratila 0,1-0,5 % svého HDP a v roce 2023 ztratí ještě 0,3-1,3 % místního HDP. Ve stejné výši je odhadován i nepřímý dopad čínských sankcí na litevskou ekonomiku. Některé sektory litevské ekonomiky byly výrazně ovlivněny - například výroba laserů, jelikož třetina litevských laserů je prodávána právě v Číně (Deveikis, 2022). V době vypracování dané práce Evropská unie není schopna pomoci svému řádnému členu.

5 Diskuze

V rámci bakalářské práce bylo poukázáno na významnou roli Číny v oblasti zahraničního obchodu, avšak z pohledu České republiky jde o zápornou obchodní bilanci. Bývalý český premiér Andrej Babiš o tom dokonce mluvil následovně: „*My jsme se viděli naposledy loni na stejné akci 16+1 v Sofii. A musím konstatovat, že za ten rok, co jsme se neviděli, se ten byznys pohnul hlavně ve prospěch Číny. Čína mezi rokem 2017 a 2018 navýšila prodeje do České republiky o šest miliard dolarů, kdežto naše vývozy stouply jenom o 160 milionů*“ (ČTK, 2022) Názor bývalého českého premiéra je jasný – jde o snahu posílit české firmy na místním trhu Číny, jelikož ze statistiky je zřejmé, že obchodování je spíše ve prospěch Číny. Zde je ovšem nutné poukázat na významné úskalí českého exportu. Zcela běžně totiž české firmy pracují na německé firmy, které následně prodávají zboží do Číny. A ve výsledku obsahem českého exportu do Německa je v podstatě i export do Číny.

Právě proto je nutné být nesmírně opatrným v oblasti vztahů s Čínou – klidně se může stát, že v případě nedodržení nevměšování ve vnitřní záležitosti Číny, jako je třeba nedávna návštěva předsedy Senátu Tchaj-wanu, dojde k vyhlášení sankcí vůči ČR. Ve výsledku se české firmy mohou dostat do sankcí stejně jako Litva a dodávky do Německa budou výrazně omezeny.

V práci se dále jasně poukázalo, že čínský trh je rychle rostoucím, a proto je zajímavý pro působení českých podniků. Přitom existují zcela oprávněné názory poukazující na to, že „*Čína bezesporu bude hrát ve světové ekonomice stále výraznější roli a je pravděpodobné, že se opět stane největší světovou ekonomikou. Není však jasné, jak dlouho dokáže udržet současná vysoká tempa růstu - zejména s ohledem na demografickou situaci, nedokončené finanční reformy a přetrvávající závislost na exportní poptávce. K přechodu k nižším tempům růstu může dojít již relativně brzy*“ (Semerák, 2022). Ve výsledku může dojít k poklesu významu čínského trhu a poklesu vzájemných obchodních vztahů.

Nesmí se zapomínat i na to, že přes veškeré ekonomické úspěchy je čínský trh stále silně regulován státem. Navíc jakékoliv „odchylky“ od požadovaného Čínou chování státních činitelů může mít naprosto drastický dopad na mezinárodní obchod. V práci již bylo poukázáno na příklad Litvy. Zcela běžná situace se může stát i pro českou ekonomiku, která rovněž nepatří mezi největší v EU a s relativně silnou závislostí na zahraniční poptávce.

V práci bylo zcela jasně poukázáno na to, že Česká republika v podstatě „ztrácí“ na přidané hodnotě, jelikož je subdodavatelem německých firem produkujících finální produkci pro čínský trh. Samozřejmě Německo má celou řadu konkurenčních výhod oproti českým firmám jako jsou například větší zdroje, větší počet odborníků na Čínu nebo i kurzové riziko. Proto za současné situace budou české firmy při vstupu na čínský trh v určité nevýhodě.

I přes to v budoucnosti je možné shledat daleko větší roli českých firem v oblasti obchodování s Čínou napřímo, bez německého mezičlánku. Zde je možné doporučit českým podnikům vytvoření vhodného zázemí pro vznik lepšího povědomí čínských firem o České republice, na které bude možné posléze navázat obchodní spolupráci. Možnou cestou je oblast vzdělávání a podílení se na aktivitách Číny v oblasti kultury, například podpory Konfuciových institutů.

6 Závěr

Bakalářská práce byla věnována tématu zahraničně-obchodních vztahů mezi Českou republikou a Čínou. Hlavním cílem dané práce bylo na základě analýzy současných zahraničně-obchodních vztahů mezi Českou republikou a Čínou určit budoucí směr vývoje těchto vztahů.

Prvním dílčím cílem bylo zhodnocení celkového vývoje obchodní bilance za posledních pět let. Čína je v době psaní dané bakalářské práce jedna z největších světových velmocí z pohledu ekonomiky a mezinárodního obchodu. Vývoz z asijské země činí 2 600 mld. USD a dovoz je ve výši 2 055 mld. USD. Česká republika nemá zas až tak velký objem vývozu a dovozu, avšak jde o stát, kde ve struktuře vývozu převažují výrobky s vysokou přidanou hodnotou. Český vývoz se pohybuje na úrovni 158 mld. USD a dovoz je ve výši přibližně 150 mld. USD. Obchodní bilance vzájemných česko-čínských obchodních vztahů je jednoznačně ve prospěch Číny ve výši téměř 17 mld. USD. Čína je v první pětce zemí dle objemu dovozu do ČR, avšak z hlediska vývozu je v první dvacítkě. Je ale nutné poznamenat, že oficiální statistika nezachycuje reexport, respektive subdodavatelské činnosti českých podniků určených pro německý trh, který následně prodává zboží do Číny. Z pohledu Číny je obchod s Českou republikou zcela zanedbatelnou položkou, která se nepodílí ani jedním procentem.

Druhým dílčím cílem bylo vymezení hlavních položek bilance a analýza jejich vývoje. Zde bylo poukázáno na to, že export z České republiky je tvořena zejména výrobky s vysokou přidanou hodnotou. Jde zejména o stroje, počítače, motorová vozidla anebo elektrická zařízení. Z Číny se také vyváží zboží s vysokou přidanou hodnotou, kam patří počítače, elektrická zařízení, stroje anebo kovodělné výrobky. Objem vývozu z Číny do České republiky dosahuje výše 18,5 mld. USD, kdežto z České republiky se vyváží zboží v hodnotě 2 mld. USD. Bilance je tak jednoznačně ve prospěch asijského státu. Neustále dochází k růstu celkového objemu, výjimkou je pouze rok 2019, který byl prvním rokem pandemie, která logicky měla negativní dopad na vzájemný obchod.

Třetím dílčím cílem byla analýza hlavních hnacích sil ovlivňujících současné zahraničně-obchodní vztahy. V rámci aktuálních hlavních hnacích sil bylo také upozorněno i na to, že Čína vnímá jak velice citlivou otázku situaci v Tibetu, Ujgurské oblasti a postavení Tchajwanu. Jakékoliv náznaky vnějších sil vyjádřit svůj názor ohledně těchto problémů mají

okamžitý dopad na obchodování s Čínou. Kromě vyložené politické roviny hnací silou vzájemného obchodu je výrazný vnitřní trh Číny a jeho růst, urbanizace Číny, vliv čínské vlády na místní ekonomiku a posílení vědy a výzkumu.

Nakonec posledním dílčím cílem bylo určení budoucího stavu zahraničně-obchodních vztahů. Budoucí stav vzájemného obchodu je možné vidět jenom pozitivně – obě dvě země, ačkoliv jsou situovány relativně daleko, mají co nabídnout ke vzájemnému obchodování. Zde bylo upozorněno na následující potenciální oblasti, na které je vhodné se zaměřit českým firmám: zboží určené pro luxusní hobby včetně zimních sportů, spolupráce v oblasti Nové hedvábné stezky, zdravotní materiál a vybavení pro nemocnice, produkce určená domácím mazlíčkům a vyvarování se jakýchkoliv politických otázek.

7 Seznam použitých zdrojů

ABASHIDZE, A. *Pravo mezdunarodnych organizacij*. Moskva: Jurait, 2019. 505 s. ISBN 978-5-534-03839-2.

Aktuálně.cz. Jsou to naše děti. Číňané se zbláznili do domácích mazlíčků. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://magazin.aktualne.cz/kuriozity/pece-o-domaci-mazlicky-zene-cinskou-ekonomiku-vzhuru/r~918ca5f218b811e599590025900fea04/>>

BERÁNEK, J. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: Grada Publishing, 2016. 296 s. ISBN 978-80-86724-46-1.

BLAŽEK, J. UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje*. Praha: Karolium, 2011. 344 s. ISBN 9788024619743.

Businessinfo.cz. Čína. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.businessinfo.cz/navody/cina-souhrnna-teritorialni-informace/3/>>

Businessinfo.cz. Obchodní vztahy s EU a ČR. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.businessinfo.cz/navody/cina-souhrnna-teritorialni-informace/2#3-obchodni-vztahy-s-eu-a-cr>>

CIHELKOVÁ, E. *Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje (+ CD)*. Praha: C. H. Beck. 2009. 320 s. ISBN 978-80-7400-155-0.

CzechTrade. České firmy budou mít v Číně po epidemii příležitosti. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.czechtrade.cz/media/clanky-a-rozhovory/2020/1Q/ceske-firmy-budou-mit-v-cine-po-epidemii-prilezito>>

ČERNOHORSKÝ, J. *Finance: od teorie k realitě*. Praha: Grada Publishing, 2020. 464 s. ISBN 978-80-271-2215-8.

Český statistický úřad. Zahraniční obchod - časové řady. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vzonu_cr>

Český statistický úřad. Zahraniční obchod se zbožím podle komodit a zemí. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&z=T&f=TABULKA&katalog=32935&sp=A&skupId=3569&pvo=VZO08-NP-B-ext&v=v472_CZEM_5584_CN&c=v3%7E8_RP2012&str=v472>

ČTK. Česko má s Čínou vřelé vztahy. Na investicích se to neprojeví, řekl Babiš. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/cesko-cina-byznys-obchodni-sfera-navsteva-dubrovniku.A190411_195231_ekonomika_lesa>

ČTK. Úspěšná návštěva v Číně. České firmy podepsaly spolupráci v letectví či těžbě. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.denik.cz/ekonomika/navsteva-v-cine-se-dari-firmy-podepsaly-spolupraci-v-letectvi-ci-tezbe-20190426.html>>

ČTK24. Litva si ve sporu s Čínou stěžuje na omezování vývozu svých firem. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3425178-litva-si-ve-sporu-s-cinou-stezuje-na-omezovani-vyvozu-svych-firem>>

DAVID, V. SLADKÝ, P. ZBOŘIL, F. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. Praha: Leges, 2008. 432 s. ISBN 978-80-87212-08-0.

DEVEIKIS, J. China sanctions vs Taiwan investments – Lithuania's central bank weighs economic impact. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.lrt.lt/en/news-in>>

english/19/1593215/china-sanctions-vs-taiwan-investments-lithuania-s-central-bank-weighs-economic-impact>

EJIL. China's 'One Belt, One Road' Initiative: Can A Bilaterally-Negotiated 'Globalization 2.0' Internalize Human Rights, Labor, and Environmental Standards? [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.dipublico.org/105952/chinas-one-belt-one-road-initiative-can-a-bilaterally-negotiated-globalization-2-0-internalize-human-rights-labor-and-environmental-standards/>>

FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraněně obchodní politika ČR. Historie a současnost*. Praha: C. H. Beck, 2009. 246 s. ISBN 978-80-7400-128-4.

HOLMAN, R. *Ekonomie*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 696 s. ISBN 978-80-740-0006-5.

HRBKOVÁ, J. *Společenské vědy pro techniky: ekonomie, právo, politologie*. Praha: Grada Publishing, 2015. 200 s. ISBN 978-80-247-5588-5.

HRONOVÁ, S. FISCHER, J. HINDLS, R. SIXTA, J. *Národní účetnictví. Nástroj popisu globální ekonomiky*. Praha: C. H. Beck, 2009. 326 s. ISBN 978-80-7400-153-6.

IETTO-GILLIES, G. *Transnational Corporations and International Production: Concepts, Theories and Effects*. London: Edward Elgar, 2019. 360 s. ISBN 978-1788117135.

JÍLEK, J. *Finance v globální ekonomice II: Měnová a kurzová politika*. Praha: Grada Publishing, 2013. 560 s. ISBN 978-80-247-4516-9.

JIRÁNKOVÁ, M. *Mezinárodní ekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2010. 160 s. ISBN 978-80-247-3276-3.

JUREČKA, V. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2017. 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.

KALÍNSKÁ, E. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. 368 s. ISBN: 978-80-247-4694-4.

KEŘKOVSKÝ, M. VYKYPĚL, O. *Strategické řízení: teorie pro praxi*. Praha: C. H. Beck, 2017. 256 s. ISBN 978-80-7400-637-1.

KOHOUT, P. *Investiční strategie pro třetí tisíciletí*. 7. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2012. 272 s. ISBN 978-80-247-5064-4.

KUČEROVÁ, D. Čína ekonomicky drtí malou Litvu. Česko může být další na řadě. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-cina-ekonomicky-drti-malou-litvu-cesko-muze-byt-dalsi-na-rade-187401>>

LI, J. Chinese to buy 44 % of luxury goods by 2020: CLSA. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <https://www.chinadaily.com.cn/hkedition/2011-02/11/content_11980217.htm>

MACHKOVÁ, H. ČERNOHLÁVKOVÁ, E. SATO, A. *Mezinárodní obchodní operace*. 6., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, 2014. 256 s. ISBN 978-80-247-4874-0.

MATĚJKA, J. Závislost na Číně roste, evropské automobilky tam prodaly čtvrtinu produkce. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/zavislost-na-cine-roste-evropske-automobilky-tam-prodaly-ctvrtinu-produkce-1193296>>

- MPO. Perspektivní obory pro vývoz do Číny. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/43984/49400/577759/priloha011.pdf>>
- MZV ČR. MZV: Strategické příležitosti pro české exportéry. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.businessinfo.cz/navody/cina-souhrnna-teritorialni-informace/3#mzv-strategicke-prilezitosti-pro-ceske-exportery>>
- National Bureau of Statistics of China. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<http://www.stats.gov.cn/english/>>
- NOVÁK, F. Číně pomohl virus. Přeskočila Německo v exportu strojů. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.tydenikhrot.cz/clanek/cine-pomohl-virus-preskocila-nemecko-export-strojirenstvi>>
- ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. Plzeň: Aleš Čenek, 2014. 491 s. ISBN 978-80-7380-506-7.
- PICHANIČ, M. *Mezinárodní management a globalizace*. Praha: C. H. Beck, 2004. 176 s. ISBN 807179886X.
- POLOUČEK, S. *Peníze, banky, finanční trhy*. Praha: C. H. Beck. 2009. 415 s. ISBN 978-80-7400-152-9.
- PRINESDOMOVÁ, L. Nová hedvábná stezka stoupá v oblibě. Připojují se Němci, spolupracují Kazaši i Maďaři. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://ekonomickydenik.cz/nova-hedvabna-stezka-stoupa-v-oblibe-pripojuji-se-nemci-spolupracuji-kazasi-i-madari/>>
- PROROK, V. LISA, A. *Teorie a praxe řešení politických konfliktů*. Praha: Grada Publishing, 2011. 160 s. ISBN 978-80-247-3027-1.
- RISBOOD, T. *International Trade and Transport*. Delhi: OrangeBooks Publication, 2019. 102 s. ISBN 978-8194433880.
- SEDJO, R. RADCLIFFE, S. *Postwar Trends in U.S. Forest Products Trade: A Global, National, and Regional View*. New York: Routledge, 2015. 721 s. ISBN 978-1138954267.
- SEMERÁK, V. Zachrání Čína české exporty? [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <https://idea.cerge-ei.cz/documents/studie_2012_06.pdf>
- Sinopsis. Působení Komunistické strany Číny v podnicích. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://sinopsis.cz/sinopis/pusobeni-komunisticke-strany-ciny-v-podnicich/>>
- SMOLÍK, J. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Praha: Grada Publishing, 2014. 232 s. ISBN 978-80-247-5131-3.
- Sputnik. „Československa se v roce 1968 zastala jenom Čína.“ Macek uvedl narovinu, proč Západ spolkl srpnovou invazi. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://cz.sputniknews.com/20200825/ceskoslovenska-se-v-roce-1968-zastala-jenom-cina-macek-vedl-narovinu-proc-zapad-spolkl-srpnovou-12430026.html>>
- Statista. Luxury goods. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.statista.com/outlook/cmo/luxury-goods/china#revenue>>
- SVOBODA, J. VAVROŇ, J. Česká národní banka. Ukončení intervencí není důvod k obavám. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Ukonceni-intervenci-neni-duvod-k-obavam>>

ŠTĚRBOVÁ, L. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. 268 s. ISBN 978-80-247-4694-4.

ŠTRACH, P. *Mezinárodní management*. Praha: Grada Publishing, 2009. 167 s. ISBN 978-80-247-2987-9.

WANGAB, X. CHI-MAN, E. CHOGUILLC, CH. The new urbanization policy in China: Which way forward? [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0197397515000351>>

WAWROSZ, P. HEISSLER, H. HELÍSEK, M. MACH, P. *Makroekonomie: základní kurz*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2012. 376 s. ISBN 978-80-7408-059-3.

World Bank. GDP China. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2020&locations=CN&start=1988>>

World Bank. China trade balance, exports and imports. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2019/TradeFlow/EXPI MP>>

XINHUA. Chinese spending more on pets. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<http://www.chinadaily.com.cn/a/201811/05/WS5bdfd4b2a310eff30328696f.html>>

YIWEI, H. Graphics: China's booming pet economy. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://news.cgtn.com/news/2020-01-22/Graphics-China-s-booming-pet-economy-NsebhtYvNm/index.html>>

ZENKNER, P. Nerovný byznys lva a draka. Česko by mělo být agresivnější, letecká spojení má, export ale vázne. [online]. [2021-12-12]. Dostupné z: <<https://archiv.hn.cz/c1-66557420-nerovny-byznys-lva-a-draka-cesko-by-melo-byt-agresivnejsi-letecka-spojenni-ma-export-ale-vazne>>